

SvD OPINION

Plakatpolitik som gör Sverige svagare

Om Sverige verkligen hade velat förändra villkoren för vapenförsäljning, hade det varit bättre att ändra lagstiftningen på hemmaplan. Nu blev det istället plakatpolitik som försvagar Sveriges ställning hos en muslimsk stormakt. Det skriver Patrick El-Cheikh, före detta chef för Sveriges handelskontor i Riyadh.

13 mars 2015 kl 19:09, uppdaterad: 13 mars 2015 kl 19:12

BRÄNNPUNKT | SAUDIAVTALET

Med andra ord kan svenska företag rent teoretiskt fortsätta sälja vapensystem till Saudiarabien.

Patrick El-Cheikh

Politisk retorik är ofta en förenkling av verkligheten till den grad att verkligheten förvanskas och blir en lögn som folket tror är sanning. Tyvärr har rapporteringen om försvarsavtalet mest handlat om just detta – plakatpolitik. Det är därför kanske dags att titta lite närmare på det uppsagda försvarsavtalet med Saudiarabien och vad vi egentligen sa upp.

När vi hör politikerna refereras i medierna så får man lätt intrycket att nu har regeringen beslutat att det inte ska säljas några fler vapen till Saudiarabien, en diktatur som inte respekterar mänskliga rättigheter. Problemet med den typen av uttalanden är att den inte bara är ofullständig – utan också i stora delar

osann. Så vad var det exakt för avtal som regeringen inte beslöt att förlänga, och vad blir dess konsekvenser?

För det första; Saudiavtalet var inget annat än ett samförståndsavtal, så kallat Memorandum of Understanding, som undertecknades för att "...ytterligare förstärka de goda och vänskapliga förbindelserna genom direkt militärt samarbete i enlighet med sina respektive länders inrikes- och utrikespolitik och på ett sätt som är förenligt med vardera landets egna lagar och utan att det skall strida mot deras internationella åtaganden," och "...som noterar att samarbetet mellan de båda länderna främjar internationell fred och säkerhet och att det inte riktas mot tredje land". Observera här att samarbetet mellan de båda länderna skulle främja "internationell fred och säkerhet". Genom avtalet fanns här alltså möjligheter för Sverige att på både strategisk och taktisk nivå, inte minst genom den militära blandkommittén som upprättades och träffades årligen, engagera sig på ett sätt som kunde främja fred i regionen.

Saudiarabien är ju, som vi också sett bevis för i Arabförbundets eniga uttalande, arabvärldens mäktigaste land - och en extrem viktig spelare i en region i kaos. Det blir därför svårare att påverka, bevaka, och inte minst bevara, de personliga relationerna med militära beslutsfattare i Saudiarabien. Kommer Sverige nu ha större möjlighet att påverka regionen mot en fredligare utveckling av Mellanöstern? Tveksamt.

För det andra; det som undertecknades var alltså ett samförståndsavtal, och inte ett affärsavtal som förpliktigar att sälja vapen och försvarsmaterial till Saudiarabien. Naturligtvis hoppades man att detta skulle bereda väg för kommersiella avtal längre fram men, viktigt att påpeka, det var på intet sätt varken ett krav, eller en garanti, för att svenska företag skulle kunna sälja försvarsmaterial till Saudiarabien.

Med andra ord kan svenska företag rent teoretiskt fortsätta sälja försvarssystem till Saudiarabien, så länge kunden är intresserad och produkterna blir godkända för försäljning av Inspektionen för Strategiska Produkter, ISP. Så klart, om Sverige drar sig undan ett försvarssamarbete blir det ju mindre intressant för kunden att köpa utrustning från Sverige, men uppsägningen innebär alltså inte att Sverige per automatik kommer sluta sälja försvarsmaterial till Saudiarabien.

De kommersiella avtal som ingåtts gäller i all väsentlighet fortfarande även om samförståndsavtalet inte förlängs. Regeringens beslut att inte förlänga avtalet förhindrar alltså inte i sig försäljning av försvarsmaterial till Saudiarabien.

För det tredje; i samförståndsavtalet går det att läsa att "syftet... är att identifiera och utvidga huvudområdena för det militära samarbetet mellan parterna i fråga om militära system och försvarsmateriel, logistik, utbildning, teknologiöverföring, forskning och utveckling samt erfarenhetsutbyte inom områdena underhåll och militär sjukvård". Det är alltså inte offensiva vapen i första hand som den svenska staten avsåg att sälja, utan samarbeta med produkter och system av försvarssyfte. Militära system är förvisso ett brett begrepp, men eftersom det tydligt står i avtalet "...på ett sätt som är förenligt med vardera landets egna lagar" så är det återigen svensk lagstiftning som sätter gränserna för vad som kan och inte kan säljas – inte samförståndsavtalet.

För det fjärde; samförståndsavtalet, som i huvudsak drevs av den tidigare

socialdemokratiska regeringen, underlättade för en öppnare och mer frank dialog med en partner snarare än ett land. Frågan är därför om inte sauderna reagerade starkare på Margot Wallströms uttalande när det blev klart att samförståndsavtalet skulle sägas upp. Man kan ju fråga sig om Margot Wallströms uttalande var så djupt kränkande för sauderna, varför protesterade de inte redan när uttalandet skedde i januari, utan valde att vänta tills det blev klart att Sverige skulle säga upp avtalet?

Det går naturligtvis inte att förneka att Saudiarabien är en autokratisk nation baserad på en extremt konservativ ideologi och att landet har betydande brister i sin hantering av mänskliga rättigheter. Man kan likväl definitivt ställa sig frågan om det var rätt att överhuvudtaget inleda ett försvarssamarbete med ett sådant land. Samtidigt gör Sverige affärer med många andra länder med tveksamt styre och tvivelaktiga meriter inom mänskliga rättigheter.

Och landet, som inte bara är en ekonomisk stormakt utan även hem för muslimernas två heligaste platser Mecka och Medina, är utomordentligt värdefullt att hålla en god relation till. Hade Sverige velat sluta sälja försvarsmaterial till Saudiarabien så hade det förmodligen varit lämpligare att ändra sin lagstiftning istället för att säga upp ett i sig harmlöst samförståndsavtal, som inte bara gav möjlighet till bättre dialog och bättre insyn i ett av världens viktigaste länder, utan också utgjorde en stöttepelare i den för Sverige så viktiga handelspartner.

Nu blev det istället plakatpolitik som resulterade i att Sveriges ställning hos en muslimsk stormakt – och möjligen den muslimska världen i sig – försvagades under en oerhört kritisk tidpunkt i regionen.

PATRICK EL-CHEIKH

fd chef för Sveriges handelskontor i Riyadh 2000-2008

vd för Fikra AB
